

Militarisme

DER HAUPTMANN VON KÖPENICK (Kaptajnen fra Köpenick). Prod.: Gyula Trebitsch 1956. Manus.: Carl Zuckmayer og Helmut Käutner efter Carl Zuckmayers teaterstykke. Instr.: Helmut Käutner. Foto: Albert Benitz. Musik: Herbert Kirchhoff. Medv.: Heinz Rühmann, Martin Held, Hannelore Schroth, Walter Giller, Leonhard Steckel, Erich Schellow, Willy A. Kleinau, Ilse Fürstenberg, Maria Sebaldt, Edith Hanke, Friedrich Domin.

Undertiden, men ret sjældent, fortæller virkeligheden historier, der uden megen omorganisation kan blive til kunst. En sådan historie er de rigtige begivenheder (1906) omkring *Wilhelm Voigt*, kaptajnen fra Köpenick. Virkeligheden har her i sig selv social mening, satirisk perspektiv, dramatisk afrunding — bortset fra at den mangler en tilfredsstillende slutning.

Det er let forståeligt, at „humanisten“ *Käutner* har villet gøre en ny filmversion af *Zuckmayers* „dokumentariske“ skuespil — satiren rammer jo i første række tysk militarisme og bureaukrati. Tysk film må igennem opgør efter opgør, hvis den skal gøre sig håb om at blive sund, og Käutner har erkendt dette, selv om han alt for ofte indgår kompromis'er.

„Kaptajnen fra Köpenick“ er en i det store og hele livlig satirisk film, men den er ikke dristig og stærk. Det bedste i den er *Heinz Rühmann*, der som

kaptajnen overrasker behageligt med sin diskrete komik og sin ægte patos; dog overskrider han i enkelte scener grænsen til det sentimentale. Men Rühmanns præstation samler filmen i en helhed i højere grad end ideen bag filmen, i højere grad end det påkrævede opgør.

Scenerne i fængslet og besættelsen af rådhuset er morsomme, men komikken er så *gemütlich*, at de færreste vil tænke: Her er nazismen i svøb, her er begyndelsen til masse mordene. Mere bid er der egentlig i scenerne hjemme hos kaptajnens søster; her fornemmer man det gamle Berlins stank. Men den mere stiliserede satire og den ramme virkelighedsskildring bliver ikke til den rystende enhed, man har ret til at forlange. Man spørger sig selv: Vil denne film have væsentlig større effekt end *Richard Oswalds* film over samme emne fra 1931? (den findes i Filmmuseets samlinger). Man sammenligner de to film med *Chaplins* chokerende, kvalmende, næsten uudholdelige, geniale antimilitaristiske „Shoulder Arms“, der også er en blanding af ram virkelighed og stiliserende satire. Käutner har nok nu og da under arbejdet med „Kaptajnen fra Köpenick“ tænkt på Chaplin, men han har ikke tænkt *nok* på ham.

Mest tydeligt mangler filmen kraft og had i de afsluttende partier. Forfatter og instruktør stod her frit. De kunne her virkelig have rusket op i tilskuerne, de kunne f. eks. have sluttet med Tysklands overfald på Belgien 8 år senere.

„Kaptajnen fra Köpenick“ er fortræffelig underholdning.

Erik Ulrichsen.

Friedrich Domin (yderst til venstre) og *Heinz Rühmann* (den forreste af fangerne) i „Kaptajnen fra Köpenick“.

